

دروغ‌های قشنگ

گزیده شعرهای شاعر معاصر یونان

یانیس ریتسوس

ترجمه

علی عبداللہ

نشر گل آذین

۱۳۹۳

نشر گل آذین

در و خ های قشنگ

گنجینه ای از در و خ های عصر معاصر یونان

مترجم: سوس

مترجم: سوس / علی عبداللہی

پ اول: ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰

طرح روی جلد: جوان سبار

حروف نگاری و صفحه آرایی: نشر گل آذین

لیتوگرافی و چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات

ISBN: 978 - 600 - 6414 - 28 - 7

E-mail: GOL_AZIN @ YAHOO.COM

WWW.GOLAZINPUB.COM

تهران: خ انقلاب - خ لبافی نژاد - پلاک ۱۴۶ - واحد ۲، تلفکس: ۷ - ۸۱۶

فهرست

۷		داش
۱۱		دفتر یکم
۴۵		دفتر دوم
۸۹		نگاتیوهای سکو
۱۲		دفتر سوم
۱۲		دیگ دودزده
۱۲		دفتر چهارم
۱۲		گورنشته

www.ketab.ir

یادداشت

تألیف: ستیوس را حدود سال‌های دهه‌ی شصت شناختم. مسیحی و دانشمند، مت‌جسم گرانقدر آقای قاسم ضنعوی^۱ بود با ترجمه‌ی «آهنگ‌سازان» اش. (در این فرصت از او سپاسگزارم به‌خاطر این لطافت و درنگ ستیوس را بسیار دوست دارم. از آن‌رو که با شعر او زیسته و گریسته، عشق و ورزیده و هجران کشیده‌ام. اندوه سربازان را از شعر او دریغ نمی‌کنم. زنیان تبعیدیان، زیبایی رنج زنان و کارگران را در شعر او خوانده‌ام. برای شعر او آن‌قدر سطرهای عبث بر کاغذ سفید کشیده‌ام و تنها در نهایت، توفیق یافته‌ام، آن‌هم گاهی، از گریستن بگریزم.

۱. قاسم ضنعوی کتاب‌های بسیاری را از زبان فرانسوی ترجمه کرده است از آن جمله مجموعه‌ی کامل کتاب‌های کنوت هامسون نویسنده‌ی سوئدی برنده جایزه نوبل که همگی توسط نشر گل‌آذین به چاپ رسیده‌اند. کتاب‌های: میوه‌های زمین، رازها، ویکتوریا، رزا، بنونی، بان، گرسنگی، زیر ستاره‌ی سیاه از آن جمله‌اند. (م)

آنچه بیش از همه در شعر ریتسوس تمودی پُررنگ دارد، سادگی بیان و رفاقت شاعر با اشیاء و عینیت‌گرایی منحصر به فرد اوست. شعر او شعری امروزی است با ریشه‌هایی سترگ در یونان کهن، اسطوره‌ها، آیین‌ها و آثار بزرگان آن دیار، شعر مردم و مبارزه. «او گذشته و آینده را در مدرسه‌ی مبارزه‌ی معاصر خوانده» و هر چند وارث «نابینای کبیر» هومر است در عین حال شاعری ست متعلق به آینده و بامدادهای ده.

شاعر ما آن‌چنان با اشیاء رفیق است و کلمات آن‌چنان دَم. دست او در هر وقت، هر کجا، هر چه و هر واژه‌ای را که بخواهد، دست‌هایش شش می‌کند. البته این سادگی، دست و دل‌بازی و رفاقت، محض به اشیاء و سهل‌انگاری نمی‌انجامد. آنچه بیش از همه هنر ریتسوس را بیان می‌دهد پایان‌بندی شعرهای اوست. شعرهای او نخستین بار طبعی استعارف شروع می‌شود و به یک‌باره و غیرمنتظره پایان می‌یابد. این پایانی که حکمت و شأن نزول آن آغاز به ظاهر عادی را نشان می‌دهد.

یانیس ریتسوس، شاعر بزرگ یونانی در سال ۱۹۰۹ در مونوم واسیا، شبه‌جزیره‌ای صخره‌ای در قلعه‌ی سوسی بر جهان و اشیاء چشم‌گشود. این کودک بی‌کودکی، پس از پایان و برگ نزدیکان، نخستین اثرش «تراکتور» را در سال ۱۹۳۴، دومین کتابش «ایام» را در سال ۱۹۳۵ منتشر کرد و «اپیتافئوس» یا «گورنبش» را نیز در سال

۱۹۳۶ به چاپ رساند، کتاب اخیر را در پی به خاک و خون کشیده شدن اعتصاب‌کنندگان، کشته شدن سی تن و زخمی شدن سیصد تن از آنان سرود. ماجرای سرودن کتاب چنین است:

روزی ریتسوس عکس یکی از کارگران جوان را که مادرش بر جسد بی جان او مویه می‌کرد، در روزنامه‌ای دید و از آن متأثر شد. دو روز بعد شب خود را در اتاقک زیر شیروانی خانه‌اش محبوس کرد و این بزرگ خطابی را در بیست پاره آفرید.

اپیتاناس را همان روزنامه در شمارگان وسیع به چاپ رساند. درخشش اپیتاناس، ریکتاتور وقت یونان، به دفتر روزنامه ریختند، همه‌ی کتابهای آن را جمع‌آوری کردند و همراه آثار ممنوعه‌ی دیگر در برابر ستون‌های می‌سپای زئوس در آتن به آتش کشیدند. سال‌ها بعد میکیس تنوباناس آهنگساز مبارز و آزادیخواه یونانی بخش‌هایی از این شعر را و کلامی ریخته با باورهای مردم را به آهنگ درآورد.

تا سال ۱۹۸۰، ریتسوس پس از سه اثر دیگر، حدود نود اثر دیگر در یونان و خارج از آن کشور به چاپ رساند که به جز ده عنوان از آثار ترجمه‌شده‌ی او از شاعران جهان، دو داستان و یک نقد و یک رمان بلند، بقیه همه‌شان مجموعه شعرند.

دفتر «دیگ دودزده» منظومه‌ای بلند است در حال نوشتن و ابیات شعرهای دفتر دوم را از کتاب «نگاتیوهای سکوت» گرفته و منتشر می‌کند.

دفتر چهارم تمام کتاب «اپیتافوس» یا «گورنبشته» است و کتاب یکم هم چند شعر پراکنده از دفترهای مختلف ریتسوس. و سرانجام، دفتر حاضر نگاهی ست گذرا به چند دوره‌ی شاعری سراینده - اشعار آغازین، دوره‌ی میانی و شعرهای اخیر او - و همان‌طور که خواهید دید فضاهای یکسر متفاوتی دارد. گورنبشته فضایی خطابی، موزون، همراه با الحاح عامه‌پسند دارد که می‌توان «سفارش اجتماعی» را عامل اصلی آن دانست؛ شعر بلند دیگ دودزده، آزاد سروده شده ولی همچنان با مایه‌اش سیاسی - اجتماعی ست و سرشار از «تعهد» به معنای «ساز»ی آن، حال آن‌که فضای «نگاتیوهای سکوت»^۱ فضایی فلسفی، بی‌شعور و عمیق است که «سفارش اجتماعی» در کنار بسیاری از دیگر شعر نقش دارد. در این برگردان، - به‌ویژه در نگاتیوها - سطربندی با بایگ کلام در زبان و شعر فارسی هماهنگی دارد نه با متن اصلی.

اگر این کتاب ارزشمند باشد مایلم در اینجا آن را به آقای قاسم صنعوی، مترجم بزبان فارسی، پیشکش کنم، به‌پاس آشناکردن فارسی‌زبان‌ها با ریتسوس و بسیاری از شاعران برجسته‌ی جهان.

یانیس ریتسوس، شاعر بزرگ یونان در سال ۱۹۹۰ در یونان چشم از دنیا فرو بست به این امید که در سال «۱۹۰۹» در برکرسرکسی‌اش جلوس فرماید و سیگاری دود کند.»
ع. ۶۰ - ۹۲

۱. در مورد نام این بخش از کتاب رک: به اشاره‌ی بخش دوم.